

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2025

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

30/05/2025

ΘΕΜΑ Α

Σύμφωνα με την Μ. Πομιεχόφσκα η ικανότητα του ανθρώπου να σκέφτεται δημιουργικά εκφράζεται στη δυνατότητά του να επινοεί καινούριες σκέψεις και να τις συνδυάζει με όσα ήδη γνωρίζει. Πρόκειται για μια απεριόριστη πνευματική δύναμη που οδήγησε σε επιτεύγματα και, παρόλο που δεν είναι ακόμα γνωστή η διαδικασία σχηματισμού της, η αφετηρία της εντοπίζεται στη νηπιακή ηλικία και στη γλωσσική ικανότητα- αντίθετα με την επικρατούσα άποψη ότι αφορά ενήλικες. Επομένως, προτείνεται να μελετηθούν οι βιολογικοί και περιβαλλοντικοί παράγοντες που παίζουν καθοριστικό ρόλο στην ενίσχυση ή όχι της δημιουργικής σκέψης.

(λέξεις 88)

Εναλλακτική Περίληψη:

Η Μ. Πομιεχόφσκα διερευνώντας την ανθρώπινη δημιουργικότητα επισημαίνει ότι αυτή αφορά τη συγκρότηση νέων σκέψεων και τον συγκερασμό τους με τις προϋπάρχουσες. Μάλιστα τονίζει πως παρότι η δημιουργικότητα είναι συνυφασμένη με την ενήλικη φάση, εντούτοις συναντάται ήδη από τη βρεφική ηλικία. Ως εκ τούτου, κρίνει απαραίτητο να μελετηθεί στα αρχικά στάδια της γλωσσικής ανάπτυξης, προκειμένου να εντοπιστούν οι πολυειδείς παράγοντες που παρακωλύουν ή ευνοούν την καλλιέργειά τους.

(67 λέξεις)

ΘΕΜΑ Β

Β1.

- α. Σωστό
- β. Σωστό
- γ. Λάθος
- δ. Λάθος
- ε. Σωστό

B2. Το Κείμενο 1 είναι απόσπασμα επιστημονικού λόγου. Η χρήση γ' ρηματικού προσώπου (*«οδηγεί σε κάποια μορφή», «μπορεί να συνδυάζει ιδέες και υλικά»*) προσδίδει αντικειμενικότητα στον λόγο, αφού ο συντάκτης αποστασιοποιείται και προσεγγίζει το ζήτημα της αξίας της δημιουργικότητας και τον τρόπο καλλιέργειάς της από το εκπαιδευτικό σύστημα στις πραγματικές του διαστάσεις. Παράλληλα η χρήση ειδικού λεξιλογίου (*«αποκλίνουσα σκέψη, πολυαισθητηριακές εμπειρίες»*) προσδίδει ακριβολογία, σαφήνεια και ακρίβεια νοημάτων και την επιστημονική εγκυρότητα και αξιοπιστία που συνεπάγεται η καλή γνώση του θέματος.

Εναλλακτικές γλωσσικές επιλογές:

- ονοματοποίηση (*«ενασχόληση», «ανάληψη», «εξεύρεση»*): προσδίδει πυκνότητα στον λόγο και καθιστά το ύφος πιο επίσημο.
- παθητική σύνταξη (*«συνδέεται άμεσα με τη φαντασία», «εντοπίζεται ισχυρή σχέση»*): ο λόγος γίνεται πιο επιστημονικός, σύνθετος και επίσημος.
- αναφορική λειτουργία γλώσσας (*«νοείται ως μία διαδικασία»*): διαμορφώνει λόγο απρόσωπο, ουδέτερο και σαφή. Σκοπός είναι η πληροφόρηση και η μετάδοση του μηνύματος.
- επιστημική τροπικότητα (*«αδιαμφισβήτητα»*)– οριστική έγκλιση (*«έχει επιβεβαιωθεί ερευνητικά», «παρέχει τη δυνατότητα»*): δηλώνει αυξημένο βαθμό βεβαιότητας.

B3. α. Ο μέσης έκτασης τίτλος «*Η δημιουργικότητα αρχίζει από την κούνια*» είναι μεταφορικός, προσελκύει το ενδιαφέρον του αναγνώστη και τον κινητοποιεί να διαβάσει το κείμενο. Είναι ρηματικός, ξεφεύγοντας από τη συμβατική επιλογή ονοματικού τίτλου, με αποτέλεσμα να γίνεται πιο εύκολα κατανοητός στον αναγνώστη. Έχει άμεση σχέση με το κείμενο, προτάσσει την έννοια της δημιουργικότητας και προϋδεάζει τον αναγνώστη για το θέμα του κειμένου, δηλαδή την καλλιέργεια της δημιουργικότητας ήδη από τη βρεφική ηλικία. Η μεταφορική έκφραση «στην κούνια», δηλαδή η αναφορά στη βρεφική ηλικία ως εναρκτήρια ηλικία για τη δημιουργικότητα ξαφνιάζει ευχάριστα τον αναγνώστη, αφού δεν περιμένει μια τόσο ώριμη πνευματική λειτουργία να σχετίζεται με ένα τόσο πρώιμο στάδιο της ζωής του ανθρώπου και καθιστά το ύφος πιο απλό και χιουμοριστικό. Μάλιστα η χρήση οριστικής ενεστώτα («*αρχίζει*») δηλώνει τη βεβαιότητα της συντάκτριας για την άποψή της και καθιστά το μήνυμά της διαχρονικό, ενώ το γ' ενικό ρηματικό πρόσωπο τονίζει ότι η δημιουργικότητα αφορά όλους του ανθρώπους. Άρα ο τίτλος κρίνεται επικοινωνιακά αποτελεσματικός.

B3. β.

Μετατροπή ενεργητικής σύνταξης σε παθητική: «*Θα πρέπει, επομένως, να μελετηθούν (από εμάς) οι συνθήκες εκείνες από τις οποίες επηρεάζεται αρνητικά η ανάπτυξη των δημιουργικών γνωστικών ικανοτήτων του βρέφους.*»

Στην ενεργητική σύνταξη το ύφος ήταν πιο οικείο, προσωπικό, υποκειμενικό, ζωντανό και άμεσο, ενώ μετά τη μετατροπή το ύφος γίνεται πιο απρόσωπο, τυπικό, αντικειμενικό, ουδέτερο, αποστασιοποιημένο, επίσημο και σύνθετο.

ΘΕΜΑ Γ

Εναλλακτική Απάντηση 1

Ο ήρωας αποτυπώνει τη διάχυτη αίσθηση της μονοτονίας και της πεζότητας στο εργασιακό του περιβάλλον που του αφαιρεί τον ενθουσιασμό και τη δημιουργικότητα, οδηγώντας τον σε αναστοχασμούς. Μελετώντας καθημερινά τους «αγαπητούς του συναδέλφους» εξομολογείται με έντονα βιωματικό ύφος σε α' ενικό «μελετώ» και «δεν μπορώ» τον εγκλωβισμό και την απογοήτευσή του σε έναν χώρο που πια δεν τον εκφράζει και τείνει μάλιστα να τον απελπίζει καθημερινά, όπως δηλώνει και με τον ενεστώτα. Αμφιταλαντεύεται, μάλιστα, για τους λόγους που καθιστούν τους συναδέλφους του «μπαγιάτικους» και χωρίς δημιουργική πνοή. Το πνιγνό αυτό αίσθημα που βιώνουν αισθητοποιεί και η μεταφορά «αποξεράνει έτσι... σκέψη». Η ανησυχία και ο προβληματισμός του δεν τον αφήνει να εφησυχάζεται ούτε να ικανοποιείται από όσα αντιλαμβάνεται. Αποκαρδιωμένος και συγχρόνως απογοητευμένος οδηγείται στον επαναπροσδιορισμό της ταυτότητάς του, στη σκέψη να αναθεωρήσει την εργασιακή του πορεία ή ακόμα και να αλλάξει επάγγελμα. Συνειδητοποιεί το μάταιο, το ατελέσφορο της οπισθοχώρησης σε νέα μονοπάτια, όπως αναδεικνύει το πολυσύνδετο «ούτε τέχνη ξέρω, ούτε για να πάω μαθητευόμενος έχω την ηλικία και το κουράγιο, αλλά ούτε τα χαρτιά και τα κατάστιχα χωνεύω», που αφήνει να διαφανεί η τραγικότητα της θέσης του, που θέλει αλλά δεν μπορεί! Δεν του το επιτρέπει η ηλικία, δεν έχει το κουράγιο μα ούτε και τη διάθεση.

Αν ήμουν στη θέση του ήρωα θα ήθελα να ξεφύγω από την όποια εργασιακή καθημερινότητα με αιχμαλωτίζει και με καθιστά δέσμιό της. Ίσως και εγώ να σκεφτόμουν να αλλάξω επάγγελμα καθώς θεωρώ τέλμα τον ψυχαναγκασμό σε συνθήκες αποκαρδιωτικές και λιμνάζουσες. Σε κάθε περίπτωση θα αναζητούσα διαφυγή ακόμα και σε έναν άλλο επαγγελματικό χώρο, ο οποίος θα μου προσέδιδε πλήρωση και ικανοποίηση.

Εναλλακτική Απάντηση 2

Ο ήρωας του κειμένου εμφανίζεται προβληματισμένος, γιατί δεν αντλεί πια καμία ευχαρίστηση από την εργασία του. Αισθάνεται ότι το αντικείμενο της δουλειάς του αλλά και όλο το περιβάλλον των συναδέλφων του τον κάνει να ασφυκτιά, εφόσον δεν υπάρχει πλέον το παραμικρό στοιχείο ενθουσιασμού για το παραγόμενο έργο, όπως αισθητοποιείται μέσω της χρήσης των μεταφορών

«ζαρώνει η καρδιά μου», «μπαγιάτικες φάτσες», «αποξεραίνει σώμα και καρδιά». Αυτό το πνιγηρό αίσθημα της μονοτονίας που τον κυριεύει τον κάνει να αγανακτεί και να επιθυμεί να αλλάξει δουλειά, προσδοκία όμως που αποδεικνύεται μάταιη, αφού παρατηρεί ότι το αίσθημα αλλοτρίωσης από την εργασία επικρατεί και στα άλλα γραφεία. Έτσι αναζητά την ελπίδα στον ενθουσιασμό των νέων, των πρωτοετών φοιτητών που πιστεύει ότι χαρακτηρίζονται από δημιουργικό πνεύμα, όπως αναδεικνύεται μέσω της επανάληψης της λέξης «φρέσκους», η οποία έρχεται σε αντίθεση με τον χαρακτηρισμό «μπαγιάτικες» που αποδίδει στους συνομηλίκους του. Για ακόμα μια φορά όμως η ελπίδα του διαψεύδεται «το επόμενο κύμα ... χειρότερο». Η κορύφωση της απελπισίας του ήρωα από την έλλειψη δημιουργικής διάθεσης για την εργασία του γίνεται φανερή μέσω του εσωτερικού μονολόγου του, όπου σε α' ενικό πρόσωπο εξομολογείται την επιθυμία του να αλλάξει εντελώς επάγγελμα («σκέφτομαι, ν' αλλάξω»), αλλά και τον φόβο του ότι πια δεν έχει ούτε τις δεξιότητες ούτε την ψυχική δύναμη να στραφεί σε έναν κλάδο δημιουργικό, όπως τονίζεται με τη συσσώρευση αρνήσεων «ούτε τέχνη ... χωνεύω».

Αν βίωνα ένα αδιέξοδο παρόμοιο με αυτό του ήρωα, φαντάζομαι ότι θα αντιδρούσα περισσότερο δυναμικά. Πιστεύω ότι δεν θα συμβιβαζόμουν με ένα επάγγελμα που δεν μου προκαλεί ενδιαφέρον. Γι' αυτό θα αναζητούσα ένα νέο αντικείμενο σπουδών ή και ένα διαφορετικό επάγγελμα, εφόσον θεωρώ ότι ο άνθρωπος μπορεί να μαθαίνει διαρκώς κάτι νέο στη ζωή του, γεγονός που τον αναζωογονεί ψυχικά και πνευματικά.

Εναλλακτική Απάντηση 3

Το θέμα αφορά τον προβληματισμό του αφηγητή σχετικά με την έλλειψη δημιουργικότητας και την αίσθηση ασφυξίας που βιώνει ο ίδιος και οι συνάδελφοί του στον εργασιακό τους χώρο. Τονίζει ότι η πρώτη του αντίδραση μόλις φτάσει στο γραφείο του είναι η απογοήτευση, όπως αναδεικνύεται από την μεταφορά «ζαρώνει η καρδιά μου», καθώς νιώθει τελείως αποξενωμένος από τους συναδέλφους του, τους οποίους αποκαλεί ειρωνικά «αγαπητούς». Μέσα στο πλαίσιο ρουτίνας της δουλειάς του παρατηρεί κάθε πρωί τους συναδέλφους του και θεωρεί ότι έχουν γεράσει πριν την ώρα τους («μαζεύτηκαν όλες οι μπαγιάτικες

φάτσες...κεφάλι», «καταφθάνουν λαχανιασμένοι»). Μάλιστα, η ίδια θλιβερή κατάσταση επικρατεί σε όλα τα γραφεία («το ίδιο...σε όλα τα γραφεία»). Έτσι, ο προβληματισμός του παίρνει την μορφή της απόγνωσης, όπως αντιλαμβανόμαστε μέσα από την πρωτοπρόσωπη αφήγηση («με απελπίζει»), η οποία στην συνέχεια μετατρέπεται σε αγανάκτηση («αγανάκτησή μου»). Αναζητώντας μια εξήγηση για την κατάσταση των συναδέλφων του («αποξεράνει έτσι σώμα και καρδιά») υποστηρίζει ότι αυτό έγινε εξαιτίας «διαβάσματος, του κλεισίματος ή της βαθιάς σκέψης». Προσπαθώντας να ξεφύγει από το αδιέξοδο, πηγαίνει σε ακαδημαϊκούς χώρους με «νεαρούς και φρέσκους ανθρώπους » αλλά η κατάσταση είναι κι εκεί «αποκαρδιωτική». Μέσα στην απελπισία του σκέφτεται να αλλάξει επάγγελμα αλλά συντρίβεται , όπως αισθητοποιείται μέσα από το πολυσύνδετο (ούτε..., ούτε..., ούτε...) γιατί δεν μπορεί να υλοποιήσει κάτι τέτοιο.

Εγώ, επειδή θεωρώ την δημιουργικότητα στον χώρο εργασίας πρωταρχικό παράγοντα θα προσπαθούσα να βρω καινοτόμους τρόπους, ώστε να ασκήσω το επάγγελμα που αγαπώ με ενθουσιασμό. Θα τους μετέδιδα και στους συναδέλφους μου, ώστε όλοι να ξεφύγουμε από την τυποποίηση.

ΘΕΜΑ Δ

Επικοινωνιακό πλαίσιο: ανάρτηση σε προσωπικό ιστολόγιο

Απαιτείται τίτλος

Α' ζητούμενο

Οι λόγοι για τους οποίους το σύγχρονο σχολείο οφείλει να καλλιεργεί τη δημιουργικότητα των μαθητών / μαθητριών

- Το σχολείο οφείλει να καλλιεργεί τη δημιουργικότητα καθώς στη σύγχρονη εποχή είναι απαραίτητο εφόδιο για την αγορά εργασίας. Οι σύγχρονοι εργαζόμενοι πρέπει να διαθέτουν εφευρετικότητα, ευελιξία σκέψης και δημιουργικό πνεύμα για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του εκάστοτε επαγγέλματος και να καταφέρουν να διακριθούν.

- Με την καλλιέργεια της δημιουργικότητας οι μαθητές αποκτούν κριτική σκέψη, αναπτύσσουν νοητικές δεξιότητες, αντιλαμβάνονται σύνθετες έννοιες και καθίστανται ικανοί να εντοπίζουν αποτελεσματικές λύσεις σε προβλήματα ή δύσκολες καταστάσεις.
- Επιτυγχάνεται η ανάπτυξη της φαντασίας και η απόκτηση πρωτότυπης και συνδυαστικής σκέψης.
- Η καλλιέργεια της δημιουργικότητας μέσα από το παιχνίδι, την επαφή με την τέχνη ή και μέσα από πειραματισμούς δίνει την ευκαιρία στα παιδιά και στους νέους να εκφράσουν τα συναισθήματά τους, τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς τους.
- Μέσα από δημιουργικές δραστηριότητες στο πλαίσιο του σχολείου κάθε μαθητής θα συνειδητοποιήσει τη μοναδικότητά του ενισχύοντας την αυτοπεποίθησή του και έτσι θα μπορέσει να εξελιχθεί.
- Η μέχρι τώρα ανάπτυξη των κοινωνιών αποδεικνύει ότι η επιστημονική και ευρύτερα πολιτιστική ανάπτυξη είναι αποτέλεσμα μιας πρωτότυπης και συχνά απροσδόκητης οπτικής κάποιων ανθρώπων. Το σχολείο, λοιπόν, ως φυτώριο των αυριανών προσωπικοτήτων που θα αλλάξουν τον κόσμο και θα συμβάλλουν στην πρόοδο της ανθρωπότητας οφείλει να εφοδιάσει τους νέους με αυτή την καταλυτική δημιουργική δύναμη.
- Μέσα από τη δημιουργική και πρωτότυπη σκέψη προάγονται οι τέχνες και ο πνευματικός πολιτισμός.
- Το σχολείο οφείλει να καλλιεργεί τη δημιουργικότητα των νέων για να διαμορφωθούν μελλοντικοί πολίτες υπεύθυνοι και ικανοί με καινοτόμες ιδέες.
- Οι συνθήκες ζωής του σύγχρονου ανθρώπου τον οδηγούν σε μία ρουτίνα που τον φθείρει ψυχολογικά και συναισθηματικά. Η καλλιέργεια της δημιουργικότητας μέσω του σχολείου θα βοηθήσει τους νέους να βρουν νόημα και λόγο ύπαρξης αποφεύγοντας την αλλοτρίωση που επιφέρει η σκληρή καθημερινότητα.
- Η ενσωμάτωση δημιουργικών δραστηριοτήτων στο εκπαιδευτικό σύστημα ενδυναμώνει το ενδιαφέρον των μαθητών για το σχολείο.

Β' ζητούμενο

Οι τρόποι με τους οποίους εσείς επιλέγετε στην προσωπική σας ζωή να εκφράσετε τη δημιουργικότητά σας.

- Από μικρή ηλικία ασχολούμαι με την τέχνη και κυρίως με τη μουσική. Μέσα από δικές μου μουσικές συνθέσεις αλλά και συγγραφή στίχων εκφράζω τα συναισθήματά μου, τις

σκέψεις, τους προβληματισμούς μου, τις αγωνίες και τις ανησυχίες μου. Επίσης έχω την ευκαιρία να συμμετέχω στη χορωδία του σχολείου μου.

- Τα τελευταία χρόνια συμμετέχω σε θεατρική ομάδα και σε εργαστήριο γλυπτικής και ζωγραφικής αν και ο χρόνος μου είναι περιορισμένος.
- Πρόσφατα ανακάλυψα την τέχνη της φωτογραφίας συνειδητοποιώντας ότι οι φωτογραφίες που τραβώ μπορούν να εκφράσουν δημιουργικά τον τρόπο με τον οποίο βλέπω τον κόσμο.
- Οι ραγδαίες εξελίξεις της τεχνολογίας, η ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης και η ένταξη της στη ζωή μας μου δημιούργησε την επιθυμία να παρακολουθήσω μαθήματα ρομποτικής. Σταδιακά η ρομποτική μου έδωσε τη δυνατότητα να γίνομαι εφευρετικός και να βρίσκω καινοτόμες λύσεις σε προβλήματά μου.
- Στο πλαίσιο του σχολείου αναλαμβάνω πρωτοβουλίες για δημιουργία εκδηλώσεων σχετικά με πολιτιστικά ή κοινωνικά θέματα και φιλανθρωπικές δράσεις.
- Στον ελεύθερο χρόνο μου συντάσσω άρθρα πολιτικού και κοινωνικού περιεχομένου στο προσωπικό μου ιστολόγιο τα οποία προωθώ και στη σχολική ιστοσελίδα. Έτσι εκφράζω τις σκέψεις μου, ανταλλάσσω απόψεις με άλλους και διεκδικώ όταν χρειάζεται τα δικαιώματά μου.
- Συμμετέχω σε λέσχη ανάγνωσης κάτι που μου δίνει την ευκαιρία να εκφράσω τη γνώμη μου για λογοτεχνικά έργα, να ανταλλάξω απόψεις και στην πορεία να γράψω κάποια κριτική σχετικά με αυτά.
- Διατηρώ προσωπικό ιστολόγιο στο οποίο καταγράφω τις εμπειρίες μου από τα ταξίδια που πραγματοποιώ.
- Στην προσωπική μου ζωή επιλέγω την μαγειρική για να εκφράσω την δημιουργικότητά μου. Μου δίνει την δυνατότητα να συνδυάσω την φαντασία μου με την αισθητική και τις γνώσεις μου ενώνοντας στοιχεία της κουζίνας άλλων λαών με τα αντίστοιχα ελληνικά επιτυγχάνοντας μέσω του πειραματισμού και της δημιουργικότητας ένα άρτιο και γευστικό αποτέλεσμα.